

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. II. Discutitur secunda pars quæstionis de copula coniugali ob solam voluptatem habita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

ta maneat ea propositio vniversalis.

42. Suposito ergo, quod talis propositio vniversalis maneret reprobata, etiam si non exprimeretur in ipsa damnatione, eo quod sit antecedens, vnde infertur ea prima pars propositionis, quæ damnatur; cum re ipsa exprimitur in propositione damnata, tamquam antecedens inferens primam partem propositionis damnatam; dicendum necessario est, eam quoque propositionem vniversalem simul damnari.

CAPVT II.

Discutitur secunda pars questionis de copula coniugali ob solam voluptatem habita.

ARTICVLVS I.

Refertur propositio damnata; & præmittuntur aliqua.

SVMMARIVM.

Septuplex finis, propter quem potest de facto haberi copula coniugalis. num.

44.

Quomodo bonum prolis sit finis primarius matrimonij, qua contractus, & qua Sacramentum est? n. 45.

Licitum est vti copula coniugali propter finem primarium, & propter fidem Matrimonij. n. 46.

An peccet venialiter, qui vtitur copula coniugali solum propter significationem vnionis Christi cum Ecclesia. n.

47.

An liceat vacare copula coniugali solum propter finem vitandi continentiam? n. 48.

Et quid propter vitandam incontinentiam alterius coniungis? Ibidem.

Et quid propter vitandam incontinentiam in se ipso? Et referuntur tres sententia. n. 49. & 50.

An liceat vacare copula coniugali solum propter sanitatem? n. 51.

43. **N**ona ex damnatis propositio est hæc: *Opus coniugale solum voluptatem exercitum omni penitus caret culpa, ac defectu veniali.*

44. Qui, & quales sunt fines, propter quos licet, aut non licet vacare copula coniugali; optimo, & maturissimo iudicio discutit P. Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. a disp. 8. vsque ad 11. Ad mentem ergo illius præmitto primo, septuplum esse finem, propter quem potest de facto haberi copula coniugalis, nempe bonum prolis, redditio debiti coniugalis, significatio vnionis Christi cum Ecclesia, aut eum humana natura, sanitas corporis, vitatio fornicationis, voluptas, & finis alius quilibet extraneus.

45. Præmitto secundo, finem primarium, ad quem contractus matrimonij institutus est à natura, esse bonum prolis, in ordine ad conservandam speciem. Sed quia etiam Sacramentum est, qua tale, est institutum ad generandam prolem in ordine ad glorificandum Deum. Sic P. Thom. Sanchez disp. 8. ex S. Thoma, & alijs. Et ideo peccat venialiter, qui refert copulam coniugalem solum ad habendam prolem pro suo commodo, V. g. vt habeat successorem, &c. Vbi advertit, non esse necesse, quod habeat actualiter in mente, & intentione eum finem primarium; sufficit enim virtualis intentio.

46. Præmitto tertio, certum esse apud omnes, licitum esse vti copula coniugali propter prædictum finem primarium, aut etiam propter fidem matrimonij, id est, propter implendam obligationem ex iustitia reddendi debitum. Quod dilucide expressit S. Thomas in cap. 7. Epist. 1. ad Corinth. his verbis: *Actus coniugalis quandoque qui-*

quidem est meritorius, & absque omni culpa mortali, vel veniali, puta cum ordinatur ad bonum prolis procreandæ, & educandæ ad cultum Dei: sic enim est actus Religionis. Vel cum sit causa reddendi debitum; sic enim est actus iustitiæ.

47. Præmitto quarto, quinque esse quæstiones circa reliquos quinque fines initio enumeratos, quarum tres priores pertinent ad hunc articulum primum, & duo sequentes ad secundum. Prima est, an peccet venialiter, qui utitur copula coniugali, dumtaxat propter significationem expressiorem vnionis Christi cum Ecclesia. Ad quã dicendum est, esse veniale. Et ratio est, quia est dissentaneum rationi ommittere finem intrinsecum matrimonij, & operari dumtaxat propter finem extrinsecum: atqui finis intrinsecus matrimonij, & copulæ coniugalis est bonum prolis, & fides coniugij modo dicto; significatio autem est quid extrinsecum: ergo dissentaneum rationi est operari dumtaxat propter eam significationem. Sic etiam esset dissentaneum rationi velle baptizari, vel baptizare propter solam significationem sepulturæ Christi, & non propter finem intrinsecum iustificationis. Ita

P. Tho.

Santh.

S. Tho.

Pont.

P. Thomas Sanchez disp. 8. cit. n. 14. ex S. Thoma, & alijs. Cuius oppositum docet Basilium Ponze lib. 10. de Matrim. cap. 8.

48. Secunda quæstio est, an liceat vacare copulæ coniugali solum propter finem vitandæ incontinentiæ? Et si quidem sit propter vitandam incontinentiam alterius coniugis, certum est, in eo nullum esse peccatum: quia in eo sine invenitur fides coniugij, sive redditio debiti coniugalis. Ut dicitur cap. *Secundum verba*. 33. q. 5. ex S. Augustino.

49. Quando autem coniux vacat copulæ, solum propter vitandum in se periculum incontinentiæ, est maior

difficultas. P. Thom. Sanchez disp. 9. refert tres sententias, & omnes quidē valde probabiles. Prima est S. Augustini varijs in locis, S. Gregori, S. Anselmi, S. Thomæ, S. Bonaventuræ, & plurimum Theologorum, & iurisprudentum, qui affirmant, esse peccatum veniale. Nititur autem hæc sententia in illis verbis Pauli 1. Corinth. 7. *Revertimini in id ipsum, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiã, non secundum imperium.* At ubi nulla est culpa, nulla est indulgentia. Deinde, quia ea copula habita solum ob vitandam incontinentiam caret sine primario.

Th. San

S. Aug.

S. Greg.

S. Anf.

S. Tho.

S. Bon.

50. Secunda est etiam plurimorum Theologorum, & iurisprudentum asserentium, nullam penitus in eo esse culpam. Nititur autem in eodem textu S. Pauli. Nihil enim permissum in aliqua lege, potest ex vi talis legis esse culpabile: atqui ea lege S. Pauli permittitur illa copula ad vitandam incontinentiam: ergo ex vi eius legis id non est culpabile. Vtriusque sententiæ fundamēta, quæ vtrinque sunt factis vrgentiã, optime proponit, & perpendit P. Thom. Sanchez. Cuius tertia sententia, quam etiam plures alij tuentur, cum Authoribus primæ sententiæ asserit, cum quis utitur copula coniugali propter vitandam propriam incontinentiam, si omnia alia media ad illam vitandam adhibeantur, & non sufficiant, nullum esse peccatum, & cū authoribus secundæ sententiæ ait, aliàs esse veniale. Et limitat priorem partem huius asseritionis cum S. Antonio, quando nulla est spes prolis concipiendæ: nam si sit spes, semper erit peccatum veniale relinquere finem primarium matrimonij. Et prima sententia videtur probabilior, quia non licet ommittere finem primarium, & quia est sententia Sanctorum Patrum.

S. Ant.

51. Tertia quæstio est, an licitum

Nn

si

fit vacare copulæ coniugali solum propter sanitatem. Et prima sententia (vt refert P. Thom. Sanchez disp. 10.) docet esse veniale; quia omittitur finis primarius, & pro ea stat S. Thomas, & plures alij Theologi. Secunda, quam alij Doctores propugnant, docet, nullam esse culpam. Quilibet enim magis tenetur consulere suæ salutis, quam alienæ: sed ob bonum prolis licet uti copula coniugali: ergo à fortiori ob salutem propriam, maxime cum sanitas includat bonum prolis; coniux enim bona vtens valetudine aptior est gignendæ proli. Vnde qui utitur copula coniugali propter sanitatem, virtualiter vult bonum prolis. Tertiam mediam tenet ipse Thom. Sanchez cum alijs, nempe nullam esse culpam, si nullum aliud sit mediū instaurandæ sanitatis. Nam hoc probat fundamentum allatum pro secunda sententia, esse tamen venialem, si cum adsit aliud medium tuendæ sanitatis, assumitur copula solum propter sanitatem, vt probat prima sententia.

52. Sed mihi verior videtur prima sententia. Nam qui indiget eo medio ad sanitatem, non erit medium efficacius, si adhibeatur, omittendo finem primarium, quam intendendo illum. Itaque si intendat finem primarium, & simul sanitatem, nullum est peccatum; si autem intendat sanitatem dūtaxat, omittendo finem primarium, in hac omissione peccat venialiter.

ARTICVLVS II.

Deciditur præcipua quæstio de copula habita propter solam voluptatem.

SVMMARIVM.

Non est illicitum vacare copula coniugali propter voluptatem tamquam

propter finem subordinatum. n. 53. Voluptas ordinata est à natura ad faciliorem generationem prolis. num.

54.

Eo ipso quod habeatur propter voluptatem tamquam propter finem subordinatum, non habetur propter solam voluptatem. n. 55.

Illà propositio nona merito damnatur, quia adversatur doctrinæ Sanctorum Patrum. n. 56.

Refertur doctrinæ Sanctorum Patrum. n. 57. & seqq. Et communis sententiæ Theologorum, & jurisprudentum. n. 61.

Qui utitur copula coniugali propter solam voluptatem, invertit ordinem nature. n. 63.

Omnia delectabilia ordinantur ad aliquam vitæ necessitatem subleuandam. Et quid inde pro conclusione? n. 64.

Culpa venialis est, vti copula coniugali propter finem extraneum matrimonij, si fiat propter illum solum. num. 65.

53. **P**RO claritate quæstionis, & legitima intelligentia damnationis huius nonæ propositionis suppono, nullam omnino esse culpam, vacare copulæ coniugali propter voluptatem tamquam propter finem subordinatum fini primario matrimonij. V.g. cum quis vult illi copulæ vacare propter voluptatem, in ordine ad generationem prolis, ita vt habeat voluptatem pro fine intermedio; & generationem prolis pro fine primario, ad quem dirigitur voluptas.

54. Hæc positio patet primo. Nā qui sic operatur, sequitur ordinem naturæ. Hæc enim destinavit voluptatem copulæ ad reddendam faciliorem generationem prolis, & conseruationem speciei. Sic enim S. Thomas citatus cap. præced. affirmat, omnia delectabilia ordinari ad aliquam ho-

hominis necessitatem sublevandam: atque adeo delectatio copulæ coniugalis ordinatur ad necessitatem conservandæ speciei humanæ.

55. Secundo. Nam propositio damnatur, quatenus affirmat, licitam esse eam copulã habitam propter solam voluptatẽ: atqui eo ipso, quod habeatur propter voluptatẽ, tã quã propter finẽ subordinatũ fini primario, nõ habetur propter solam voluptatem, cum habeatur principaliter propter finem primarium: ergo non damnatur propositio asserens, licere eam copulam propter voluptatem tamquam propter suam sic subordinatam.

36. Dicendum ergo est, merito esse damnatam eam propositionem, quæ negit, copulam coniugalem habitam propter solam voluptatem, carere omni culpa, etiam veniali. Censeo autem, esse sufficiens motivum pro damnatione illius, quod Sancti Patres doceant oppositam sententiam. Nam in materia morum doctrina Sæctorum Patrum, qui precipue in materia morum a Deo illuminati sunt, pro certã regula tenenda est; nisi forte, quando inter ipsos Patres est controversia.

57. Et quidem S. Augustinus lib. 5. contra Iulianum cap. 7. hæc verba habet. *Egimus ex Apostoli testimonio, ut sciat unusquisque suum vas, id est, suam coniugem possidere, non in morbo desiderii, sicut gentes, quæ ignorant Deum: quod exponens dixi, non coniugalem, hoc est, licitum, honestumque concubitum fuisse prohibitum; sed ut operis eius causa sit voluntas propaginis, non carnis voluptas: Et quod sine libidine fieri non potest, sic tamen fiat, ut non propter libidinem fiat.* Docet ergo S. Augustinus, prohibitionem propositam in eo Pauli testimonio non prohibere copulam coniugalem, sed quod copula coniugalis non fiat propter libidinem, sive carnis voluptatem. Et lib. de bono coniugali cap. 6. ait: *Coniugalis cõ-*

cubitus generandi causã non habet culpam; concupiscentia vero satienda, tamen cum coniuge, venialem.

58. S. Gregorius relatus in cap. *Vir cum propria.* 33. q. 4. cum agens de copula coniugali, dixisset: *Voluptas ipsa sine culpa nullatenus esse potest.* Postea id explicans ait: *Cum enim non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opera commixtionis habent coniuges etiam de commixtione sua, quod desleant.* Id est, cum coniuges commiscantur non propter amorem procreandæ sobolis, sed propter amorem voluptatis, culpam habent, quam deslere debent.

59. S. Anselmus in cap. 7. Epistolæ 1. ad Corinth. ad ea verba, *Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium;* hæc verba habet: *Tunc enim solum coniuges sine culpa sunt in admixtione, cum non pro explenda libidine, sed pro suscipienda prole miscantur.*

60. S. Thomas in eundem textum epistolæ 1. ad Corinth. sic ait: *Quandoque vero (actus coniugalis) est, cum culpa veniali, scilicet cum quis ad actum matrimonialem e concupiscentia excutatur, quæ tamen intra limites matrimonij sistit, ut scilicet cum sola uxore sit contentus.* Quod etiam docuit in 4. dist. 31. q. 2. art. 3. corp.

61. Constat autem, hanc esse communioem sententiam Doctorũ, quos refert & sequitur P. Thom. Sanchez lib. 9. de Matrim. disp. 11. num. 4. Hi sunt Magister, S. Bonaventura, Durandus, Ricardus, Albertus Magnus, Paludanus, Gabriel, Borrilongus, Sotus, Alfridodorensis, Gerson, Orbellis, D. Antoninus, Abulensis, Victoria, Petrus de Soto, Ledesma, Veracruz, Margarita Confess. Pedraza, Angeles, Enriquez, Barth. de Ledesma, Pet. de Ledesma, Rodriguez, Emmanuel Sa, Cañedo, Capua, Alensis, Adrianus, Metina. Et ex iurisperitis Glossa in varios textus

Nn 2 iuris,

S. Greg

S. Anselm

S. Thom.

Magist.

S. Bonav.

Durand.

Ricard.

S. Albert

Palud.

Gabriel

Borrilon.

Sotus.

Alfridod.

Gerson.

Orbell.

D. Anton

Abulen.

Victor.

Petr. Soto.

Ledesma.

Veracruz

Mar. Conf.

Pedraza.

Angelisi

Henric.

Bar. Led.

Petr. Led.

Rodrig.

Emm. Sa.

Cañedo.

Capua.

Alen.

Adrian.

Metina.

Glo.

Nevo. iuris, Alexander de Nevo, Præpositus,
 Præposit. Henricus, Raynerius, Friburgo, Asten
 Henric. sis, Angelus, Rosella, Sylvester, Tabie-
 Rayner. na, Armilla, Turrecremata, Gaeta,
 Friburg. Gregorius Lopez, Perez, Matienzo, &
 Astens. Vgolinus. Et ideo Authores Societa-
 Angel. tis stant pro hac sententiâ. Ita vltra
 Rosela Thom. Sanchez, & Enriquez lib. 11.
 Silvest. cap. 4. num. 2. Toletus in Sum. lib. 7.
 Tabiena. cap. 24. num. 2. Tannerus quæst. 6. de
 Armilla. Matrim. dub. 3. n. 42. Fagundez in 6.
 Turrecr. cap. 24. num. 2. Tannerus quæst. 6. de
 Gaeta. Matrim. dub. 3. n. 42. Fagundez in 6.
 Gregor. præc. decal. lib. 6. cap. 3. num. 5. Præpo-
 Perez. situs quæst. 6. de Matrim. dub. 23. num.
 Matienz. 172. Amicus disp. 26. de Matrim. sect.
 Vgolin. 172. Amicus disp. 26. de Matrim. sect.
 Th. Sâch. 3. n. 36. Dicastillo disp. 9. de Matrim.
 Enrig. dub. 2. num. 14. Conink disp. 34. de Sa-
 Tolet. cram dub. 1. num. 12. & quam plures
 Tanner. alij.
 Fagund. 62. Cum ergo hæc sit sententia
 Præpositi. Sanctorum Patrum, & quam agmine
 Amicus. facto secuti sunt Theologi, & iuris-
 Dicastill. prudentes, dicendum est, id esse suf-
 Conink. ficiens motivum ad damnationem
 oppositæ doctrinæ. Et autoritas pau-
 corum, qui tenuere oppositam opi-
 nionem absque vrgenti fundamento,
 reputari debet levis momenti; ideoque
 dare non potuit probabilitatem suæ
 opinioni.

63. Ratio autem, quæ suffragatur communi doctrinæ, est moraliter evidens. Est enim evidenter dissonum rationi invertere ordinem intrinsecum à natura constitutum pro conservatione speciei humanæ: sed qui vititur copula coniugali propter solam voluptatem, invertit eum ordinem: ergo est dissonum rationi vti copula coniugali propter solam voluptatem, atque adeo peccatum saltem veniale. Minor patet: nam voluptas cõstituta est à natura in ordine ad copulam coniugalem, & procreationem prolis pro conservatione speciei: ergo invertit ordinem naturæ, qui non ordinat voluptatem ad copulam coniugalem, sed potius copulam cõiugalem, ad voluptatem capiendâ.

64. Confirmatur. Nam omnia delectabilia, quæ in vsum hominis veniunt, ordinantur ad aliquam huius, vitæ necessitatem sublevandam, tamquam ad finem; vt loquitur S. Thomas citatus cap. 1. art. 3. quæst. 2. ergo voluptas, quæ intervenit in copula, ordinatur ad necessitatem conservationis speciei tamquam ad finem: ergo pervertit hunc ordinem, qui ordinat copulam ad voluptatem.

65. Et ex his patet ad quintam quæstionem, an sit peccatum veniale vti copula coniugali propter finem aliquem matrimonio extraneum? V. g. propter consequendum à coniuge aliquod donum, vel propter aliud commodum. Nam ex dictis patet, si fiat solum propter eum finem, esse culpam saltem venialem; quia deseritur finis intrinsecus eius operationis, & assumitur solus finis extraneus. Id enim rationi dissonat.

DISERTATIO. VIII.

Anteneamur diligere proximum actu interno, & formali; & an possimus præcepto diligendi proximum satisfacere per solos actus externos?

CAPVT I.

Referuntur propositiones damnatæ, & aliorum placita circa earum intelligentiam.

NON EGET SVMMARIO.

I Decima ex damanatis propositio hæc est: *Non tenemur proximum diligere actu interno, & for-*